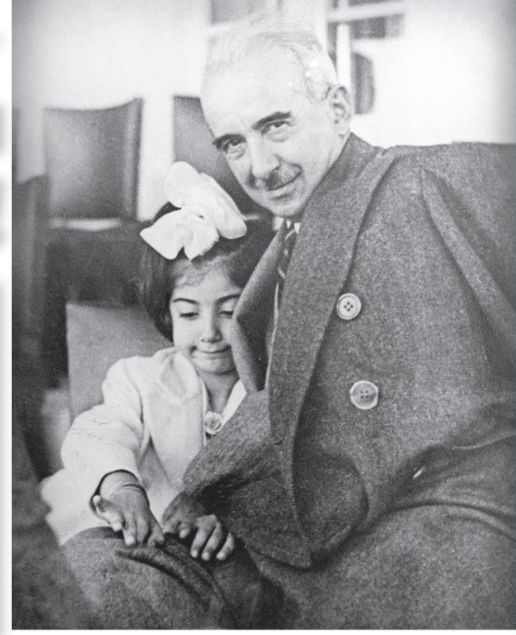

'CUMHURİYETLE ÖZDEŞ BİR YAŞAM'

İsmet İnönü'nün kızı Özden Toker anlatıyor!

İsmet İnönü'nün Kızı Anlatıyor - Cumhuriyet'le Özdeş Bir Yaşam: Özden Toker* adlı kitap, **Özden Toker'in Mehmet Ö. Alkan'a, 7 Aralık 2018-19 Nisan 2019 tarihleri arasında, Pembe Köşk'te yaptıkları söyleşilerde anlattıklarından oluşuyor.**

Yakın dönem Türk siyasal yaşamıyla özdeşleşmiş, kendi deyişle tüm olaylara "hem içinde hem dışında olarak tanıklık" etmiş, "Hikâyem uzun... Cumhuriyetle yaşıt... Hep tekrarladığım gibi Cumhuriyetin ilk on yılında doğan bir çocuğun serüveni..." diyen Özden Toker yaşadıklarını içtenlikle anlatıyor.

MEHMET ALEV COŞKUN

Tarihçi öğretim üyesi **Mehmet Ö. Alkan**'ın, **Özden Toker**'le yaptığı söyleşi **İsmet İnönü'nün Kızı Anlatıyor*** adıyla kitaplaştı. 2017'de başlayan söyleşi 2019'a kadar sürdü ve 2022'de kitaplaştı. Toplam 20 görüşme gerçekleştirilmiş. (s. 8)

Söyleşiyi yapan **Prof. Alkan** şöyle diyor: **"Buluşmalarımızda adeta ders çalışır gibi bir ön hazırlık yaparak, İnönü Vakfı Arşivi'nden belgeler getirerek büyük bir sorumlulukla geldi. Bütün görüşmelerimiz baş başa yaptığımız uzun ve derin yolculuklar şeklinde oldu. (...)**

Hafızasının dehlizlerinde çok keyifli keşifler yaptık. Duyduğu ve hatırladığı her şeyi büyük bir samimiyetle anlattı." (s. 7)

Özden Toker'in yaşamı, yakın dönem Türk siyasal yaşamıyla özdeşleşmiş, kendi deyişle tüm olaylara **"hem içinde hem dışında olarak tanıklık"** etmiştir.

Kitapta **Özden Toker** yaşadıklarını, tanıklıklarını içtenlikle anlatıyor. Kitapta ilk kez yayımlanan fotoğraflar da var.

Özden Toker **"Hikâyem uzun... Cumhuriyetle yaşıt... Hep tekrarladığım gibi Cumhuriyetin ilk on yılında doğan bir çocuğun serüveni..."** diyor.

İsmet İnönü, Atatürk'ün silah arkadaşı, **Milli Mücadele**'de **Genelkurmay Başkanı** ardından **Batı Cephesi Komutanı**, 1924-1937 arası **Atatürk**'ün **Başbakanı** ve 1938-1950 döneminde 12 yıl **Cumhurbaşkanı**...

Özden Toker, İnönü'nün tek kızı. 1930'da doğan **Özden Toker**, 1950 öncesini, 1950-1960 arasındaki demokrasiye geçiş yıllarını, 1960-1965 arasındaki **İnönü**'nün üstlendiği koalisyon başkanlığı dönemlerini gördü, yaşadı.

Kimi zaman dışarıdan, kimi zaman tam ortasından olaylara tanıklık etti.

Gazeteci **Metin Toker**'le evlenen **Özden Toker**, acı günler de yaşadı. Evlendikten iki yıl sonra eşi **Metin Toker** 11 Şubat 1957'de 9 ay 10 gün hapse mahkûm oldu. İlk kızı **Gülsün, Metin Toker**'in hapisaneyeye girişinden 15 gün sonra 25 Şubat 1957 tarihinde doğdu.

Özden Toker yakın tarihimize **"Milli Şef Dönemi"** adıyla geçen yılları, çok partili siyasal hayata geçişi, **DP** dönemini, 1960 öncesi ve sonrası askeri müdahaleler dönemini yaşadı.

Cumhuriyetin kuruluşundan, çok partili sisteme geçiş ve sonrasındaki dönemlerde, siyasal tarihimizde çok önemli yeri olan başbakan, cumhurbaşkanı, muhalefet lideri, Türkiye'nin ilk koalisyon başbakanı **İs-**

met İnönü'nün kızı **Özden Toker**'in bu söyleşide birinci derece tanık olduğu olayları anlatıyor, yorumlar ve değerlendirmeler yapıyor.

İnönü'nün kızı **Özden Toker**'in siyasal bilimciler, yakın tarih yazarları için birinci elden tanıklığa dayanan anlatımlar ve yeri gelince siyasal yorumlar yapması çok önemlidir.

İNÖNÜ AİLESİNE AÇILAN DAVA

Kitapta ilginç bir olay, **DP**'nin iktidara gelir gelmez **İnönü** ailesiyle uğraşması ve ailenin en büyük oğlu

Ömer İnönü'ye dava açması konusudur.

DP'nin ilk yıllarında, **İnönü**'nün en büyük oğlu **Ömer İnönü**'ye adam öldürmekten dava açıldı.

Konya milletvekili Ahmet Gürkan davayı yürütüyordu. Mahkeme sırasında yalancı şahit, yargıcın **"O akşam arabayı kullanan hangisiydi"** sorusuna **Ömer İnönü**'yü işaret ediyordu.

Tek şahit kamyon şoförünün iddiası şudur:

"Kamyonla Anadolu'dan mal getiriyordum.

Üsküdar'dan Kabataş'a arabalı vapur ile geçtim.

Taksim'de bu kazaya şahit oldum. Kazayı yapan ara-

bayı Ömer İnönü kullanıyordu."

Böylece bir önceki Cumhurbaşkanı **İnönü**'nün oğlu **Ömer İnönü** yalancı şahidin sözleriyle katil ilan edilip mahkûm edilecek noktaya geldi.

Sonunda **Ömer İnönü**'nün avukatları, şahidin söylediği tarih ve saatte havanın bozuk olduğu, denizdeki fırtına yüzünden de arabalı vapurun işlemediğini ispat ettiler. **Ömer İnönü** böylece katillikten kurtuldu.

ÖNEMLİ OLAYLAR

Türk siyasal tarihimizde yer alan önemli olaylar, 1950 öncesi **12 Temmuz Bildirisi**, 1950 seçiminden sonra **İnönü** ailesinin Çankaya'dan ayrılması, 1957 seçimleri ve sonrası yaşanan siyasal olaylar, **1960 Askeri Hareketi**'nden sonra **Cemal Gürsel**'in, **İnönü** ile görüşmesi ve **İnönü**'nün "nasihat" ve önerileri; **1961 Anayasası**'nı yapan **Kurucu Meclis**, 1961 seçimleri sonrası, **Albaylar Cuntası** ve **Talat Aydemir Olayları**... Tüm bu konularda tanıklıklar, değerlendirmeler kitapta yer alıyor.

Kitapta, **Cumhuriyet Ankara'sı**, **Milli Şef Dönemi**, çok partili siyasal hayata geçiş, **DP** dönemi, askeri müdahaleler (1960) ve **İnönü**'nün aktif siyasetten çekilişinden sonraki dönem de anlatılıyor.

Özden Toker'in eşi **Metin Toker** dönemin önemli bir gazetecisi ve ünlü **Akis** dergisinin sahibi ve başyazarıdır. **Toker**, dayanaksız nedenlerle iki kez hapse gönderildi.

Bu olayın **İnönü** ailesi üzerindeki etkileri de anlatılıyor. **İnönü**'nün bilinmeyen birçok yanı da ortaya çıkıyor.

BAYAR'LA BULUŞMA

Milli Mücadele döneminde, **I. Meclis**'te daha sonra **Bakanlar Kurulu**'nda birlikte çalıştıkları **Celâl Bayar**'ın 1960'tan sonra **Kayseri Cezaevi**'ne girişi, afla kurtuluşu dönemlerindeki ilişkileri, **Kayseri Cezaevi** sonrası **Bayar**'ın **İnönü**'yü **Pembe Köşk**'te ziyareti...

Daha sonra **İsmet İnönü**'nün İstanbul'da **Bayar**'a iade-i ziyarete bulunması gibi birçok ilginç konu üzerinde duruluyor.

Böylesi kitaplarda söyleşinin gelişimi için sorulacak soruların çok iyi seçilmesi gerekir. **Prof. Alkan** da bu görevi en iyi biçimde yerine getirmiş.

312 sayfalık kitapta bir dizin ve orijinal fotoğraflar da yer alıyor. Kitap sadece siyasetle uğraşanlar değil; yakın tarihle ilgilenen tüm okuyucular için de ilginç. ■

* **İsmet İnönü'nün Kızı Anlatıyor - Cumhuriyet'le Özdeş Bir Yaşam: Özden Toker / Özden Toker, Mehmet Ö. Alkan / Yapı Kredi Yayınları / 312 s. / 2023.**